

Lunds universitet

Institutionen för kommunikation och medier

Retorik C-uppsats 15 hp

Klara Tomingas Näf

”Sanningen är på vår sida”

Analys av andrapersonan i Putins tal

Handledare: Lisa Källström

Examinator: Anders Eriksson

VT 2023

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1. Syfte och frågeställning.....	2
2. Bakgrund.....	2
3. Material.....	3
4. Metod och teori.....	5
4.1. Kritisk närläsning.....	5
4.2. Andrapersona (Second persona).....	6
5. Tidigare forskning.....	7
6. Analys och resultat.....	10
6.1. Kritisk närläsning.....	10
6.1.1. Talets disposition.....	10
6.1.2. Talets argumentation.....	13
6.1.3. Talets språk och stil.....	15
6.2. Andrapersona.....	19
6.2.1. Tesen ”Ryssland har gjort rätt”.....	20
6.2.2. Vi och de.....	21
6.2.3. Flertydigt uttryck.....	23
6.2.4. I sanning – makt.....	24
7. Diskussion.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
8. Slutsats.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Käll- och litteraturförteckning.....	28
Bilagor.....	31

1. Inledning

Den 30 september 2022 har en stor scen byggts upp på Röda torget i Moskva. Artister uppträder, folket viftar med ryska flaggor och presidenten håller tal. Fyra annekterade områden i Ukraina, efter vad som beskrivs som en genomförd folkomröstning i landet är vad Rysslands president Vladimir Putin, hans politiska anhängare och samlade publik firar. Det är just det tal som Putin håller under kvällen som är artefakt för den här uppsatsen.

Talet framstår, för många av oss, som ett stort stycke rysk propaganda. Putin berättar bland annat om hur det var Ryssland som skapade Ukraina och hur folket i landet alltid velat tillhöra sitt egentliga hemland. För många utomstående, och inte minst för mig själv, är talet fyllt av felaktig fakta, skönmålning och fallasier. Men det är inte intressant hur jag eller miljontals andra människor uppfattar talet. Det är inte relevant i det här fallet vad personer, som är kritiska till Rysslands regim, som är emot kriget i Ukraina och som föraktar Putin anser om talet. Det som är viktigt är hur det ryska folket uppfattar talet och vad de tar till sig av det. Det är svårt att ta reda på vad den faktiska publiken på plats tyckte om talet, men det finns dock ett sätt att ta reda på vad publiken i alla fall förväntades tycka och ta till sig av talet.

En kritisk närläsning av Putins tal kan ge oss svar på vad som är talets andrapersona, dess s. k. implicerade mottagare. I talet finns en inneboende bild av en tänkt mottagare, en person med specifika åsikter och värderingar. Bilden av, och åsikterna hos den tilltänkta mottagaren är vad talaren förväntar sig att hans publik anammar. Man har mycket att vinna av att förstå hur talet uppfattas av dess mottagare. En mottagare som i det här fallet är det ryska folket. Det lönar sig inte att klandra delar av ett folk som hela sitt liv matats med en ideologi i media och tal. Det vi i stället kan göra för att förstå dem och deras situation är att tolka exempelvis tal utifrån den bild av en mottagare som de genom talet förväntas anamma. Vi måste försöka förstå för att kunna påverka, och kanske kan en analys av talets andrapersona ge en ökad förståelse för hur delar av det ryska folket kan stå bakom regimen och konflikten.

1. Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att förstå den publik som Putin i sitt tal riktar sig till. Vad är det för ideologi som genom talet projiceras på publiken och hur yttrar den sig? Vilka åsikter och värderingar förväntas publiken ta till sig? Och i en större mening, vilken världsåskådning vill Putin att de i och med talet anammar? Genom en kritisk närläsning av talet i sin helhet och en vidare analys av talets andrapersona är förhoppningen att kunna svara på uppsatsens syfte och få ökad förståelse för vad publiken, utifrån talet, tar till sig, samt hur talet projicerar en ideologi på dem. För att uppfylla uppsatsens syftet används frågeställningen:

På vilket eller vilka sätt yttrar sig den andrapersona som, genom analys, kan urskiljas i Putins tal, och i vad består talets andrapersona?

2. Bakgrund

Den 24 februari 2022 invaderade Ryssland Ukraina.¹ Och sedan dess råder krig i landet. Den 21 september 2022 beordrade president Vladimir Putin delvis mobilisering med målet att befria Donbass och stödja de människor som befinner sig i de ryskkontrollerade områdena.² Donbass eller Donetsbäckenet är ett område i östra Ukraina som utgörs av stora stenkols- och industriområden.³ Donbass är ett så kallat separatistområde med en övervägande rysktalande befolkning. Pro-ryska rebeller övertog 2014 myndighetsbyggnader i regionerna Luhansk och Donetsk och utropade dem som folkrepubliker.⁴

Den 20 september 2022 beslutade de rysktillsatta ledarna i regionerna Luhansk, Donetsk och Kherson att inleda formella processer i form av folkomröstningar, detta för att regionerna ska

¹ "Wikipedia: Rysk-ukrainska kriget", Wikimedia Foundation, redigerat 26/12 2022.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Rysk-ukrainska_kriget.

² Josefin Silverberg, "Ryssland inför delvis mobilisering med omedelbar verkan", *SVT Nyheter*, 21/9 2022,
<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/ryssland-infor-allman-mobilisering-med-omedelbar-verkan>.

³ "Wikipedia: Donetsbäckenet", Wikimedia Foundation, redigerat 28/2 2022.
<https://sv.wikipedia.org/wiki/Donetsb%C3%A4ckenet>.

⁴ Märta Nummenmaa, "Har du dålig koll på Ukrainakrisen? Den här artikeln besvarar aktuella frågor just nu", *Svenska Yle*, 24/2 2022, <https://svenska.yle.fi/a/7-10013297>.

kunna annekteras av Ryssland.⁵ Mellan den 23 och 27 september hölls vad Ryssland kallade folkomröstningar i regionerna Luhansk, Donetsk, Zaporizjzja och Kherson. Resultatet av omröstningarna visade en stark majoritet som röstade ja till att tillhöra Ryssland. De så kallade folkomröstningarna har kritiserats på många håll där flera påstår att resultaten var förbestämda.⁶ FN:s biträdande generalsekreterare för politiska frågor, Rosemary DiCarlo bedömde att folkomröstningarna var ett brott mot internationell lag.⁷

Den 30 september 2022 signerade Rysslands president Vladimir Putin ett traktat på Rysslands annexion av de fyra regionerna som tog plats på det stora Kremlpalatset i Moskva.⁸ FN:s generalsekreterare António Guterres fördömde annekteringen.⁹

Samma kväll hölls en sammankomst på Röda torget i Moskva för att fira annexionen av de fyra regionerna. People's Choice: Together Forever concert rally som konserten och sammankomsten hette hade byggt upp en stor scen prydd av ryska flaggans färger där Putin-sympatiserande artister uppträdde och där Putin under kvällen höll ett tal till den samlade folkmassan.¹⁰

3. Material

Talet som denna analys avser är president Vladimir Putins tal som han höll den 30 september 2022 på Röda torget i Moskva. I analys tittar jag både på inspelningen av talet och talet i skrift. Inspelelingen som har använts är hämtad från Youtube och är uppladdad av en

⁵ Johan Juhlin, "Snabba steg mot ryska annekteringar", *SVT Nyheter*, 20/9 2022, <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/snabba-steg-mot-ryska-annekteringar>.

⁶ Ingmar Nevéus, "Folkomröstningar" under vapenhot – väntas ge rungande ja till rysk annektering", *Dagens Nyheter*, 23/9 2022, <https://www.dn.se/varlden/folkomrostningar-under-vapenhot-i-ostra-ukraina-vantas-gerungande-ja-till-rysk-annektering/>.

⁷ FN, "Annekteringar av ukrainska regioner är ett brott mot folkrätten", *Svenska FN-förbundet*, 30/9 2022, <https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/annekteringarna-av-ukrainska-regioner-ar-ett-brott-mot-folkratten/>.

⁸ Kremlin, "Signing of treaties on accession of Donetsk and Lugansk people's republics and Zaporozhye and Kherson regions to Russia", *President of Russia*, 30/9 2022, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69465>.

⁹ FN, "Annekteringarna av ukrainska regioner är ett brott mot folkrätten", 30/9 2022.

¹⁰ Kremlin, "People's Choice: Together Forever concert rally", *President of Russia*, 30/9 2022, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69470>.

Isabella Rådegård, "Rysslands annektering firas med konsert", *SVT Nyheter*, 30/9 2022, Kultur, <https://www.svt.se/kultur/rysslands-annektering-firas-med-konsert>.

privatperson.¹¹ Där är talet ungefär 5 minuter och 50 sekunder med 20 sekunders avdrag som består av folkets jubel. På Rysslands presidents officiella hemsida kremlin.ru finns en transkribering av talet.¹²

På den ryska presidentens officiella hemsida, kremlin.ru, publiceras nyheter om president Putins aktiviteter, transkriberingar av tal samt foton och inspelningar från olika tillställningar där presidenten har deltagit. På hemsidan kan man även finna dokument som är signerade av presidenten, information om hans kommande resor och besök och annan aktuell information relaterat till presidenten och presidentkansliets arbete.¹³

Transkriberingen som finns publicerad på hemsidan är översatt till engelska. I analysen av talet används den engelska översättningen samt en egen översättning av talet från engelska till svenska. De båda översättningarna har använts parallellt men i analysen presenteras citat hämtat ur talet på svenska, detta för att underlätta läsningen av analysen. Det finns nackdelar med att översätta en text som redan är översatt från sitt originalspråk. Där svenskan har ett ord för något med en betydelse kan exempelvis engelskan och ryskan ha flera ord för samma sak, fast med olika betydelser. Det medför alltså att ett ord på ryska kanske inte kan motsvaras på ett tillfredsställande sätt med ett ord på svenska. Därför har jag valt att inte bara analysera översättningarna parallellt utan också använda mig av original-transkriberingen för att bland annat se över vissa ord som kan ha olika betydelser i olika språk.

Eftersom den engelska översättningen är hämtad från den officiella hemsidan, kremlin.ru, kan vi säkerhetsställa att det är den översättningen som Ryssland vill förmedla och att den till stor del stämmer överens med det som faktiska sades i talet. Min analys rör talet i skrift och transkriberingen som finns översatt till engelska. Inspelningen av talet har använts för att få en helhetsblick av talsituationen och talet.

¹¹ Djuki San (@DjukiSan), "Putin's speech at the concert in honor of the annexation of new territories to Russia (Red Square)", Youtube.com, 2/10 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=ir1Oc37MIYQ>.

¹² Kremlin, "People's Choice: Together Forever concert rally".

¹³ Kremlin, "Information about the site", President of Russia, <http://en.kremlin.ru/about>.

4. Metod och teori

För att svara på syftet med uppsatsen inleds analysen med en kritisk närläsning av Putins tal. Detta för att få en övergripande bild av hela talet och hur det fungerar som retorisk diskurs. Idén är att urskilja vilka delar som utgör talet och hur de sammanhänger med varandra. Därefter ställs resultatet av närläsningen mot teorin om talets andrapersona. De olika delarna som utgör talet kommer tolkas utifrån vad de kan säga oss angående vem som är talets implicerade mottagare.

4.1. Kritisk närläsning

Metoden som används i uppsatsen är kritisk närläsning. När man gör en kritisk närläsning av en text eller ett tal ser man detaljerat på alla de delar som bidrar till att påverka publiken. Hur är talet konstruerat för att skapa mening och påverkan, och vilka element består talet av som tillsammans skapar dess helhet? Frågan en analytiker i detta fall ställer är inte vad en text har för mening utan vad den gör.¹⁴

Närläsning eller som det heter på engelska, close textual analysis, består av fem premisser som tillsammans utgör analysen. Den första premissen är att ett tal inte har en inbyggd retorisk kraft, talet i sig påverkar inte. I stället är påverkan ett resultat av många olika element som sätts i kraft i yttrandet. En annan premis är att ta reda på hur en text fungerar i förhållande till sin omvärld, hur skapar texten eller talet påverkan. Form och innehåll hör ihop och kan inte ses som separata enligt den tredje premissen. Formen på talet utgör en stor del av dess innehåll och hur väl den fungerar i sin omvärld. Den fjärde premissen är att texten skapar kontexten och vice versa. Kan vi titta på en text utan att se på kontexten? Genom en kritisk närläsning av texten kan analytikern göra upp en bild av effekten utan att veta allt om dess kontext. Man ser på kontexten som en text i sig där talaren endast väljer att ta med det som är nödvändigt för sitt eget tal eller text. Kontexten är inte heller alltid bunden till en speciell plats eller tidpunkt. Vad som utgör kontexten kan förändras. Den sista premissen är att

¹⁴ Stephen H. Browne, "Close Textual Analysis", *Rhetorical Criticism*, red. Jim A. Kuypers, 3 uppl., (Lanham: Rowman & Littlefield, 2021) 160-167.

retoriska texter uppvisar konstnärlig densitet. Hur använder sig texten av artistiska tekniker för att övertyga eller påverka sin publik?¹⁵

Tanken med att göra en kritisk närläsning på en text eller ett tal är att man ska kunna visa hur de olika delarna av talet fungerar tillsammans och hur de hänger samman. De olika delarna eller elementen av ett tal skapar något större som visar på vad texten gör. Skapar den handlande, medlidande eller ilska hos publiken. Övertygar och påverkar den? Närläsning består av mer är att bara återge vad som sägs i ett tal, närläsning består av att ta reda på vad talet gör.¹⁶

4.2. Andrapersona (Second persona)

Teorin som resultatet av den kritiska närläsningen ställs emot är teorin om diskursens andrapersona¹⁷. Nästan alla former av retorisk diskurs innehåller spår av dess författare och är därför i dess direkta eller omvandlade form ett uttryck för författarens persona, vad vi kallar *förstapersona*.¹⁸ Utöver att vi genom en analys av exempelvis en text kan urskilja en författare, kan vi även urskilja en mottagare. Den mottagare som vi kan urskilja utifrån texten är dess andrapersona. Begreppet second persona eller på svenska, andrapersona är formulerat av Edwin Black och beskriver diskursens implicerade mottagare. En diskurs andrapersona är inte den faktiska publiken på plats vid den retoriska situationen. Det är i stället diskursens artikulation av hur publiken bör se och tänka kring sin omvärld, sitt sätt att övertyga sin publik till att anta en specifik position, en ideologi att förhålla sig till.¹⁹

Black understryker vikten av att urskilja andrapersona av den anledning att den avslöjar diskursens ideologi. När Black talar om ideologi använder han Karl Marx definition av begreppet. Ideologi beskrivs som ett nätverk bestående av sammankopplade övertygelser hos en människa som i sig formar dennes identitet genom att det skapar en bild av hur hon ser på

¹⁵ Browne, "Close Textual Analysis", 161-165.

¹⁶ Browne, "Close Textual Analysis", 160-167.

¹⁷ Edwin Black, "The second persona", I Quarterly journal of Speech 56, nr. 2, 1970.

¹⁸ Tommy Bruhn, *Delade meningar*, (Helsingborg: Retorikförlaget, 2018), 101.

¹⁹ Bruhn, *Delade meningar*, 100.

världen. I en analys av diskursens andrapersona och dess implicerade mottagare kan vi urskilja vilken ideologi som den syftar till att projicera på sin faktiska publik, utifrån vilket perspektiv den vill att mottagaren ska se sin omvärld.²⁰

Black menar att den faktiska publiken vid en retorisk situation skapar sig en tolkning för hur de ska se på världen utifrån diskursen. Denna tolkning sker utöver de åsikter som explicit framförs i diskursen. Black menar att vi människor hela tiden ser till varandra för idéer och ledtrådar till hur vi ska vara som människor, hur vi ska tycka och tänka. Detta inkluderar även det faktum att vi ser till en diskurs i hur vi ska tycka och tänka.²¹

Genom att analysera på vilket sätt och med vilka perspektiv en diskurs, som har som sitt syfte att övertyga en publik, framförs kan vi göra oss en bild av dess implicerade mottagare. I diskursen finns en bild av en person som talaren vill att sin publik blir som. Även om bilden av personen inte har en motsvarighet i verkligheten är det fortfarande diskursens implicerade person/mottagare. Bilden av personen kan även tolkas utifrån ett moraliskt perspektiv. Vilken ideologi och tolkning av omvärlden vill talaren att den faktiska publiken på plats vid den retoriska situationen anammar?²²

5. Tidigare forskning

Publiken eller mottagaren som antingen medverkar vid den retoriska situationen eller ta del av den i efterhand är ett ämne som olika personer inom retorik och retorikforskning studerat. Kan man analysera den faktiska publik som var på plats under tillfället för diskursen, vilka de var, vad de hade för värderingar och hur de uppfattade diskursen? Finns det andra sätt att analysera en publik som inte innebär ett uppsökande av varenda enskild person närvarande? Många har intresserat sig för frågan och olika teorier för publikanalys har introducerats genom åren. All retorisk diskurs har en mottagare i åtanke. Det kan röra sig om vilka talaren

²⁰ Black, "The second persona", 112.

²¹ Black, "The second persona", 113.

²² Black, "The second persona", 113.

eller författaren själv förväntar sig ska ta del av diskursen, vilka hen vill ska ta del av diskursen eller vilken mottagare talaren själv vill skapa i och med diskursen.

Tommy Bruhn diskuterar i sin avhandling *Delade meningar*, begreppet retorisk flertydighet och den pluralistiska publiken i politiska förnyelseprocesser. Syftet med Bruhns avhandling var att formulera ett teoretiskt och metodologiskt retoriskvetenskapligt förhållningssätt som betraktar publiken som pluralistisk, med betoning på returns agerande och möjligheter att agera i förhållande till en sådan publik. En retors användning av retorisk flertydighet kan ge oss en bild av vilka olika grupper hen förväntar sig är mottagare, men även vilka olika typer av grupper hen genom sin flertydighet vill påverka.²³

Bruhn menar att retorisk flertydighet går att urskilja i en diskurs genom att förstå ett uttryck i relation till den historia av dialog uttrycket ingår i. Ett uttryck är bara flertydigt om det kan uppfattas eller tolkas på olika sätt, och fram tills man gör det framstår uttrycket ofta som entydigt.²⁴ Materialet som Bruhn använder på sitt perspektiv, och som han genomför empiriska studier på är två tal som båda adresserar politiska partier i ett förnyelsearbete.²⁵

Kopplat till den här uppsatsens syfte kan begreppet retorisk flertydighet vara användbart. Genom att förstå uttryck som används i Putins tal i relation till den historia av dialog uttrycket ingår i och genom tolkning utifrån olika perspektiv, kan en eventuellt pluralistisk publik urskiljas och ge svar på frågan, på vilket eller vilka sätt en andrapersona i talet yttrar sig. Användningen av flertydiga uttryck kan avslöja att talaren försöker få det att framstå som att han talar till en specifik grupp när han egentligen riktar sig till flera samtidigt. Talaren lyckas i det fallet håva in olika grupper och övertyga dem om den framlagda ståndpunkten. Beroende på mängden flertydiga uttryck som används i talet kan de ge oss en bild av mottagaren som pluralistisk och mångfasetterad. I denna uppsats fall där en andrapersona och en implicerad mottagare ska urskiljas i talet handlar det om att urskilja en typ av person, med en mer eller mindre specifik ideologi, inte flera olika. Ett flertydigt uttryck i Putins tal kan i stället fungera

²³ Bruhn, *Delade meningar*, 9–21.

²⁴ Bruhn, *Delade meningar*, 25–63.

²⁵ Bruhn, *Delade meningar*, 18.

som ett sätt att få så många som möjligt att övertygas om den ideologi och världsåskådning som han vill projicera på sitt auditorium och få de att anamma.

6. Analys och resultat

6.1. Kritisk närläsning

Det finns ingen satt mall för hur man gör en kritisk närläsning av en retorisk diskurs.²⁶ Som nämnts tidigare är syftet med metoden att ta reda på hur talet använder sig av olika element och faktorer för att påverka sin publik. Vilka är de faktorer som sammansatt i talet påverkar publiken och hur är talet konstruerat för att göra just detta?

För att beskriva den kritiska närläsning som gjorts innan analysen av andrapersonan kommer jag nedan presentera de tre delarna som utgör talet. Dessa är: hur talet är disponerat, hur argumentationen ser ut och vilket språk och vilken stil som används i talet. Det är för att kunna ge en tydlig och detaljerad bild av talet som jag har valt att strukturera analysen utifrån dessa tre delar. Det är också utifrån dessa tre delar som analysen ska söka svara på frågeställningen, vilken andrapersona som kan urskiljas i Putins tal. Nedan följer en analys av talets disposition, argumentation och dess språk och stil. Sedan följer en analys av talets andrapersona utifrån vad som presenteras i analysen av talets tre delar.

6.1.1. Talets disposition

Talets disposition (*lat. dispositio*) innefattar en redovisning av hur talet är uppbyggt och hur talaren har valt att ordna sitt stoff. Hur använder sig talaren av till exempel inledning, bakgrund och avslutning? Och vilka argument och eventuellt motargument presenteras i talet?

Putin inleder sitt tal med att tilltala sin publik som ”vänner” och fortsätter med att berätta för sin publik hur idag är en speciell dag, det är en dag av sanning och rättvisa.

²⁶ Browne, ”Close Textual Analysis”, 167.

”Vänner,

Idag är en speciell, betydelsefull och utan att överdriva, historisk dag, en dag av sanning och rättvisa”²⁷

Med sin korta inledning (*exordium*) för att väcka publikens uppmärksamhet sätter han standarden för vilket typ av tal det rör sig om. Att idag är en sanningens och rättvisans dag ger publiken en känsla av att det är en positiv dag, en dag av seger.

Talet följer sedan med en tillbakablick över den tid då Sovjetunionen bildades och hur det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina. Han inleder talets bakgrund (*narratio*) med att säga att han inte kan hjälpa att gå tillbaka i tiden och berättar tydligt för sin publik vad han kommer att prata om, och vad som kommer fortsätta genom talet. Putin beskriver först vad som sägs ha hänt tidigare i historien men också vad som skett nu, precis innan talet. Hur Ryssland har gett de annekterade områdena i Ukraina en rättighet att välja. En rättighet som han påstår att de inte haft tidigare. Mycket av talet består i bakgrundsteckning av vad som har hänt. Han ger de kunskaper som hans publik behöver för att känna den känslan han vill förmedla.

Talets tes (*propositio*) kan urskiljas som att Ryssland har gjort rätt. Argumenten (*argumentatio*) som presenteras för att stödja denna tes är tidigare historiska händelser som ger Ryssland rätt att göra vad de gjort, och hur det är Ryssland som gett folket möjligheten att välja. Här följer Putin med ett exempel på varför folket i Ukraina vill vara en del av deras egentliga hemland Ryssland. Han berättar om en händelse som han säger skedde för två, tre eller fyra dagar sedan, när granateld startade nära röstlokalen men hur ingen lämnade kön.

”Bara en händelse från det som skedde för två, tre eller fyra dagar sedan. Omröstningen pågick i Luhansk och folk stod i kö på gatan för att komma in till röstlokalen. Granatelden startade. En granat landade i närheten, inte långt ifrån, men ingen lämnade kön till röstlokalen. Häpnadsväckande!”²⁸

²⁷ Putins tal, stycke 1.

²⁸ Putins tal, stycke 4.

Med detta exempel svarar han mot publikens eventuella invändning att folket i Ukraina kanske inte vill vara en del av Ryssland även om landet tillhört dem historiskt.

Han fortsätter talet och argumenterar även för hur folket i Ukraina har behållit deras kärlek för sitt hemland trots att de utstått förbud och förstörelse och att det är därför som Ryssland öppnar sina dörrar och sitt hjärta till dem. Sedan följer en beskrivning av vilka publiken ska tacka för dagens triumf och varför.

”Vi har att tacka våra heroiska soldater och officerare, Donbass milis och frivilliga.”²⁹

Putin väljer även att utbringa ett trefaldigt hurra för de heroiska soldaterna mm. Tillsammans hurrar presidenten och den samlade publiken på torget för att visa sitt stöd och sin respekt för dem. Efter hurrandet fortsätter Putin sitt tal och rundar av med en inblick i framtiden och över vad som kommer hända här näst. Han förklarar hur de kommer göra allt för att stödja deras bröder och systrar i de annekterade områdena och hur de bland annat ska förbättra tryggheten, ekonomin och bygga nya skolor och sjukhus.

Talets avslutning (*conclusio*) knyter till viss del ihop talet med dess exordium: ”en dag av sanning” och avslutningen ”sanningen är på vår sida”.³⁰ Det kan ses som en uppmaning att de är starkare nu när de är tillsammans. Han säger att sanningen är på deras sida och att eftersom sanning betyder styrka som i sin tur betyder seger så kommer segern att bli deras.

”Vi är nu starkare för att vi är tillsammans. Sanningen är på vår sida, och sanningen betyder styrka, vilket betyder seger. Segern kommer bli vår!

Tack. Lycka till.”³¹

²⁹ Putins tal, stycke 6.

³⁰ Putins tal, stycke 8.

³¹ Putins tal, stycke 8.

6.1.2. Talets argumentation

Den tes som denna analys finner formuleras i talet är inte explicit uttalat men kan urskiljas som att *Ryssland har gjort rätt*. Putin beskriver själv i talets exordium att idag är en dag av sanning och rättvisa. Det som har gjorts är rätt och talet genomsyras av argument som stödjer Rysslands handlingar och talets tes. Nedan följer en analys av argumentstrukturen i de argument (*probatio*) som presenteras för talets tes.

”Det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina, som vad det betydelsefulla landområden, historiska ryska landområden, tillsammans med folket, som ingen frågade om hur och var de ville leva/bo, hur de såg på framtiden för sina barn, och i vilket land.”³²

Argumentet består av ståndpunkten, att det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina vilket stöds av den explicita premissen att Ryssland gav det landområden. Den andra premissen som stödjer ståndpunkten är implicit eftersom den inte uttalas i talet. Det är den som knyter samman argumentet och stödjer den första premissen genom att implicit förklara att eftersom de betydelsefulla landområdena i Ukraina är historiskt ryska, var det Ryssland som skapade Ukraina.

1. Det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina

1.1. Det var Ryssland som gav det betydelsefulla landområden, historiska ryska landområden

1.1'. De betydelsefulla landområdena som utgör landet var historiskt sätt ryska och bör därför räknas som att Ryssland skapade Ukraina.

”Bara nu, bara det moderna Ryssland har gett invånarna i folkets republik Luhansk, folkets republik Donetsk, Zaporozhye och Kherson rättigheten att välja. Folket kom till folkomröstningen och gjorde sitt val att vara med sitt historiska hemland, Ryssland.”³³

³² Putins tal, stycke 2.

³³ Putins tal, stycke 3.

I detta argument stödjer premisserna varandra i nedåstigande led. Implicit är ståndpunkten att folket i Ukraina vill tillhöra Ryssland. Ståndpunkten stöds av premissen att bara Ryssland har gett folket en rättighet att välja och de valde att tillhöra Ryssland.

1. Folket i Ukraina vill tillhöra Ryssland

1.1. Ryssland gav folket möjlighet att välja

1.1.1. Folket valde att vara med sitt historiska hemland, Ryssland

”Bara en händelse från det som skedde för två, tre eller fyra dagar sedan. Omröstningen pågick i Luhansk och folk stod i kö på gatan för att komma in till röstlokalen. Granatelden startade. En granat landade i närheten, inte långt ifrån, men ingen lämnade kön till röstlokalen. Häpnadsväckande!”³⁴

Överstående stycke som följer i talet kan ses som ett svar på ett eventuellt motargument till att folket i Ukraina verkligen vill tillhöra Ryssland. Folk stod i kö till röstlokalen, granateld startade men ingen lämnade kön. Argumentet kan struktureras på följande vis.

1. Folket i Ukraina vill tillhöra Ryssland

1.1. Ingen lämnade kön trots att granateld startade

1.1'. Om man väljer att stå kvar i kön trots att det är en fara för en själv vill man verkligen rösta, och eftersom majoriteten av folket röstade för att tillhöra Ryssland måste de verkligen vilja tillhöra Ryssland.

Huvudtesen i talet och som nämndes tidigare är att Ryssland har gjort rätt. Två av de tidigare argumenten har argumenterat för ståndpunkten att folket i Ukraina vill tillhöra Ryssland. Detta är ett argument i sig för att stödja huvudtesen att Ryssland har gjort rätt. Putin beskriver hur de i årtionden försökt att utplåna det historiska medvetandet hos ”dessa människor”³⁵ men att eftersom de trots detta fortsatt bar med sig kärleken från sitt hemland i sina hjärtan öppnar

³⁴ Putins tal, stycke 4.

³⁵ Putins tal, stycke 5.

Ryssland inte bara sina dörrar utan även sina hjärtan för dem. Han välkomnar dem hem. Det sista argumentet som presenteras i talets conclusio är följande:

”Sanningen är på vår sida, och sanningen betyder styrka, vilket betyder seger. Segern kommer bli vår”³⁶

1. Segern kommer bli vår
 - 1.1.Sanningen är på vår sida
 - 1.1.1. Sanning betyder styrka
 - 1.1.1.1. Styrka betyder seger

Ståndpunkten är att segern kommer att bli deras och detta stöds med argumentet att sanningen är på deras sida och eftersom sanning betyder styrka och styrka betyder seger så kommer de att segra.

6.1.3. Talets språk och stil

Talets språk och stil (*elocutio*). Diskursens form och innehåll utgör en central del i den kritiska närläsningen och formen, eller språket och stilen, kan inte förbises när diskursens innehåll och retoriska påverkan analyseras. I denna del frågar vi oss ifall språket uppfyller de fyra dygderna att språket ska vara korrekt (*puritas*), klart (*perspicuitas*), utsmyckat (*ornatus*) och anpassat (*aptum*). Talets stil är hur relationen mellan innehåll, form och verkan fungerar. Är talets stil anpassat efter situationen, publiken och dess innehåll?³⁷

Språket i transkriberingen av talet är korrekt i den bemärkning att det inte förekommer några stavfel. I sin helhet är språket klart men det förekommer meningar som inte alltid är så lätta att följa med i. ”I årtionden, har *de* försökt att utplåna det historiska medvetandet hos *dessa* människor”. I vissa fall förekommer förvirring om vilka *de* är och vilka *dessa* människor är som han talar om. Vilka som är vi och de är inte alltid helt klart i talet. Talet är utsmyckat

³⁶ Putins tal, stycke 8.

³⁷ Brigitte Mral, ”Retorikanalys av texter och tal”, I *Kritisk retorikanalys. Text. Bild. Actio*, (Ödåkra: Retorikförlaget, 2016) 57

med ett högtidligt språk och stilfigurer. Vilka stilfigurer som förekommer i talet presenteras längre ner i analysen.

Putin använder sig av stilmått mellanstil. Stilen och språket är i många fall högtidligt men den är också ödmjuk. Han beskriver hur dagen är betydelsefull och historisk och hur Ryssland för första gången har gett invånarna i de annekterade områdena rätten att välja. Han berättar om de heroiska soldaterna och den kärlek folket bär för sitt hemland. Men han uttrycker sig också ödmjukt när han välkomnar sina bröder och systrar hem och när han föreslår att skicka en signal av deras respekt till de heroiska soldaterna.

”föreslår jag att skicka härifrån, från Röda torget, en signal av vårt stöd, respekt och beundran för deras uppoffring och heroism”³⁸

Språket och stilen är passande för situationen. Talet som hålls under ett firande och en konsert ger en känsla av högtidlighet och positivitet. Inga negativa aspekter av annekteringen nämns i talet. Putin inkluderar publiken i talet när han använder orden *vi* och *du och jag* som ger en stark vi-känsla som förstärks av det gemensamma hurrandet i mitten av talet. Språket består inte heller av några speciellt svåra eller komplicerade uttryck utan är troligtvis anpassat efter den breda publiken.

Stilfigurer i talet

1. Troper

Troper är stilfigurer som säger mer än det som faktiskt sägs.³⁹ De troper som utifrån denna analys används i Putins tal är metafor, evidentiala, synekdoke och allusion. Troperna presenteras i kronologisk ordning så som de förekommer i talet.

³⁸ Putins tal, stycke 6.

³⁹ Mral, ”Retorikanalys av texter och tal”, 59

”Det är därför vi säger att Ryssland inte bara öppnar sina dörrar till sitt hemland för sina bröder och systrar; det öppnar sitt hjärta för dem.”⁴⁰

Putin talar om dem som bröder och systrar och använder sig av tropen metafor när han säger att Ryssland öppnar sitt hjärta för dem. Tropen evidentia förekommer också i talet. Putin talar målade om den kärlek människorna bar för sitt hemland och de heroiska soldaterna i stridens hetta. I början av talet kan han inte heller, som han uttrycker det, hjälpa att gå tillbaka till den tid då Sovjetunionen bildades.

Putin säger flera gånger i talet hur Ryssland gjorde någonting eller hur Ryssland t.ex. skapade Ukraina. Han använder sig i dessa fall av tropen synekdoke och uttrycker en del som helhet. Det var inte i det här fallet landet Ryssland som skapade Ukraina utan det ryska maktsystemet i landet.

I avslutningen kan vi också urskilja vad som skulle kunna vara en allusion. I den ryska transkriberingen av talet säger Putin ”а в правде – сила”. Som direktöversatt till svenska blir ”i sanning – makt”. Det Putin möjligtvis anspelar på är ett citat ur den ryska kriminalfilmen ”Брат 2”, översatt till engelska ”Brother 2”. Filmen är en uppföljare till filmen ”Брат” skriven och regisserad av Aleksei Balabanov, och kom att bli en kultfilm i Ryssland sedan den kom ut 1997.⁴¹ När Putin säger ”i sanning (finns) makt/styrka” gör han en anspelning på filmcitatet ”сила в правде” som direktöversatt till svenska betyder ”styrka finns i sanningen”. Ryska federationens försvarsministerium har också under invasionen av Ukraina använt sig av allusionen när de på sina propagandaaffischer, tillsammans med bokstaven V, skrivit ”сила правде” (”sanning är styrka”)⁴² I min översättning av talet från engelska översätts meningen, ”the truth means strength” till ”sanningen betyder styrka”. I översättningen av den ryska transkriberingen blir allusionen inte märkbar. En konsekvens av att göra en analys på ett

⁴⁰ Putins tal, stycke 5.

⁴¹”Wikipedia: Brother 2”, Wikimedia Foundation, 29/11 2022, https://en.wikipedia.org/wiki/Brother_2.

⁴²”Wikipedia: Strength is in truth”, Wikimedia Foundation, 27/12 2022, https://en.wikipedia.org/wiki/Strength_is_in_truth.
”Ministry of Defence of the Russian Federation”, <https://eng.mil.ru/>.

översatt tal är att exempelvis stilfigurer kan gå förlorade i översättningen. När Putin säger ”а в правде – сила” blir min egen direktöversättning ”in truth, power” på engelska och ”i sanning – makt” på svenska. Min direktöversättning och det översatta talet till engelska på kremlin.ru, den ryska presidentens officiella hemsida, överensstämmer alltså inte med varandra. För att identifiera allusionen har därför avslutningen av talet analyserats utifrån den ryska transkriberingen.

2. Ornament

Ornament handlar om hur orden är placerade i olika scheman och mönster.⁴³ Det handlar t.ex. om hur ord eller meningar upprepas flera gånger under talets gång och skapar känsla av rytm. De stilfigurer i form av ornament som denna analys uppmärksammat i talet är hopning, klimax, anafor, sentens. Ornamenten presenteras i kronologisk ordning som de förekommer i transkriberingen av talet.

Putin använder sig ornamentet hopning när han upprepar att Ryssland skapade Ukraina och ger i och med detta meningen ett starkare eftertryck.

” [...] när Ryssland skapade det moderna Ukraina. Det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina [...]”⁴⁴

När Putin beskriver för publiken hur granateld startade nära en röstlokal men hur ingen lämnade kön använder han sig av ornamentet klimax. Han börjar med att beskriva händelsen och bygger sedan upp spänningen hos publiken när han berättar hur granateld startade och avslutar med att ingen lämnade kön trots detta.

Ornamentet anafor används när Putin föreslår att de ska skicka en signal till soldaterna mm. i de annekterade områdena. En signal av deras stöd, respekt och beundran. I tre efterföljande

⁴³ Mral, ”Retorikanalys av texter och tal”, 60.

⁴⁴ Putins tal, stycke 2.

meningar börjar han med ”föreslår jag” och ”jag föreslår”⁴⁵. I samma stycke upprepas även ordet heroism fem gånger i olika former. I nästföljande stycke används anafor ännu en gång när ”vi kommer göra allt”⁴⁶ upprepas i början av tre meningar som följer på varandra.

”Vi är nu starkare för att vi är tillsammans”⁴⁷ säger Putin i sin avslutning av talet. Ornamentet är sentens. Det är en kärnfull sats som i detta fall uttrycker vad som uppfattas som en allmängiltig sanning, att man är starkare när man är tillsammans.

”Vi är nu starkare för att vi är tillsammans. Sanningen är på vår sida, och sanning betyder styrka, vilket betyder seger. Segern kommer bli vår!”⁴⁸

6.2. Andrapersona

Nu när talets tre delar har analyserats följer en analys av talets andrapersona utifrån dessa tre delar. Utifrån talets disposition, vilken argumentation som används i talet och utifrån talets språk och stil analyseras nedan vad vi kan urskilja om talets andrapersona. Analysen förväntas ge svar på frågeställningen: På vilket eller vilka sätt yttrar sig den andrapersona som, genom analys, kan urskiljas i Putins tal, och i vad består talets andrapersona?

I analysen av talets andrapersona tar jag upp delar från den tidigare genomförda kritiska närläsningen av talet. Utvalda delar och exempel som kan ge en bild av talets andrapersona presenteras i kronologisk ordning så som de förekommer i transkriberingen av talet. Analysen och de olika sätten som talets andrapersona yttrar sig på är ordnat under fyra följande underrubriker. Med hjälp av dessa underrubriker hoppas jag att du som läsare, enkelt och med en övergripande blick ska kunna ta del av analysen av andrapersonan och resultatet av den.

⁴⁵ Putins tal, stycke 6.

⁴⁶ Putins tal, stycke 7.

⁴⁷ Putins tal, stycke 8.

⁴⁸ Putins tal, stycke 8.

6.2.1. Tesen ”Ryssland har gjort rätt”

En tes som kan urskiljas ur talet är att Ryssland har gjort rätt. Det krig som bedrivs i Ukraina är rätt och legitimt utifrån de argument som presenteras i talet. Putin börjar med att beskriva dagen som en dag av sanning och rättvisa.⁴⁹ Här sätter Putin standarden för talet men också för vad talets andrapersona ska känna och tänka angående dagen. I talets första stycke uttrycks premisser som accepterade utgångspunkter, exempelvis att det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina. Om man inte accepterar premissen framstår den som ett brott mot argumentationsreglerna och specifikt ett brott mot utgångspunktsregeln, där man uttrycker just premisser som accepterade utgångspunkter.⁵⁰ Putin går tillbaka till den tid då Sovjetunionen bildades, när Ryssland – som han uttrycker det – skapade det moderna Ukraina. Putin lägger fram premissen att Ryssland var Sovjetunionen. En stilfigur av typen synekdoke eftersom det är en förenkling, en del som uttrycks som en helhet.

”Eliten bestämde allting och ingen frågade miljoner av vanliga invånare någonting”⁵¹ När Sovjetunionen upplöses år 1991 förklaras Ukraina som en självständig stat, först den 24:e augusti och senare ”officiellt” den 1:a december efter att en folkomröstning i landet ger en stark majoritet för Ukrainas självständighet.⁵² Att ingen frågade vanliga invånare någonting är här spridning av felaktig fakta. Om det inte är en allmängiltig sanning för folket, och inte ingår i deras doxa, att Ukraina faktiskt hade en folkomröstning med stark majoritet, kommer den fakta som presenteras att accepteras. För talets andrapersona och dess implicerade mottagare är alltså inte folkomröstningen en allmängiltig sanning, det är inte en del av dennes doxa. Argumentet att ”bara det moderna Ryssland har gett invånarna [...] rättigheten att välja” framstår då inte heller för talets andrapersona som felaktig fakta.

De folkomröstningar som hölls av Ryssland i Ukraina bedömdes av FN:s biträdande generalsekreterare för politiska frågor, Rosemary DiCarlo, som brott mot internationell lag.⁵³

⁴⁹ Putins tal, stycke 1.

⁵⁰ Mika Hietanen, ”Fallasianalys för retoriker”, Retorisk Kritik, red. O. Fischer, P. Mehrens, J. Viklund, (Ödåkra: Retorikförlaget, 2014), 53–67.

⁵¹ Putins tal, stycke 2.

⁵² Landguiden, ”Ukraina – Äldre historia”, 2/9 2022, <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/ukraina/aldre-historia/>.

⁵³ FN, ”Annekteringarna av ukrainska regioner är ett brott mot folkrätten”, 30/9 2022.

För att acceptera tesen att Ryssland har gjort rätt kan FN:s åsikt att folkomröstningarna strider mot internationell lag inte vara en del av den implicerade mottagarens doxa. Men om åsikten finns hos mottagaren vill talet övertyga mottagaren att den inte stämmer och söker projicera en annan bild på denne. Detta görs genom den omfattande bakgrundsbeskrivning som bedrivs genom talet. I talet beskrivs historien och bakgrunden till annekteringen utifrån den bild man vill att mottagaren ska ha av den när hen senare fortsätter ta till sig av det som sägs i talet. Mottagaren ska ha rätt utgångspunkt och bild av situationen innan hen kan ta till sig innehållet. Mottagaren ska med andra ord anamma den ideologi som presenteras i talets andrapersona. Världsåskådningen som projiceras på mottagaren innefattar inte FN:s tolkning av situationen. För denne har folket i Ukraina aldrig fått välja vilket land de vill tillhöra. Folket har i historien blivit överkörda av eliten och trots försök att stoppa utövande av rysk kultur har de människorna fortfarande burit på kärleken för sitt hemland, Ryssland.

6.2.2. Vi och de

”I årtionden, har de försökt att utplåna medvetandet hos dessa människor”⁵⁴Talet gör här en skillnad mellan *vi och de*. Vilka som ingår i *de* och vilka som är *dessa* människor uttrycks inte explicit i talet. De som försökt utplåna deras medvetande kan uppfattas som den ukrainska staten och de, vars medvetande de vill utplåna, som det ukrainska folket. Vem är vän och vem är fiende? De bar på kärleken för sitt historiska hemland samtidigt som de ville förbjuda deras kultur?⁵⁵ I talet vill han göra en tydlig uppdelning mellan staten och invånarna i Ukraina. Det är inte civilinvånarna i landet som Ryssland krigar mot utan staten som enligt dem kontrollerat invånarna.

”Det är därför vi säger att Ryssland inte bara öppnar sina dörrar till sitt hemland för sina bröder och systrar; det öppnar sitt hjärta för dem. Välkommen hem”⁵⁶

⁵⁴ Putins tal, stycke 5.

⁵⁵ Putins tal, stycke 5.

⁵⁶ Putins tal, stycke 5.

Putin gör sin mottagare medveten om att det inte är invånarna i Ukraina de strider mot. De öppnar tvärtom sina hjärtan för invånarna i de annekterade områdena. Den andrapersona i talet, vars ideologi projiceras på mottagaren är beredd och vill hjälpa till. I citatet ovan betonas det att det är *vi*, hela ryska folket, som säger att Ryssland öppnar sitt hjärta för sina bröder och systrar. Invånarna i Ukraina är deras bröder och systrar och de välkomnar dem hem, hem till sitt historiska hemland som de i årtionden burit en kärlek för.

I nästföljande stycke i transkriberingen av talet används *vi* flitigt. ”Vi vet vem vi är skyldiga dagen och dagens triumf”⁵⁷ Det blir en sanning för mottagaren. Vi vet, tillsammans vem vi har att tacka. Sanningen stöds av att Putin uttrycker sig ”jag vet vad jag talar om”⁵⁸. Det finns ingen att diskutera, utan det är på det här viset. Vad än någon annan säger så försäkras mottagaren att de vet och att det är rätt. Talet fortsätter och Putin föreslår personligen att de ska skicka en signal av deras stöd och beundran. ”Jag föreslår”⁵⁹ är en anafor som används tre gånger i efterföljande meningar. Det blir ett sätt att ödmjukt övertyga publiken att de vill vara med och hurra för heroismen, eftersom de vet ju vad Putin talar om och det vet ju till vem de ska rikta sin tacksamhet. Tillsammans hurrar de för de heroiska soldaterna mm., och talet skapar en gemenskap med sin publik, de får vara med och de behövs för att signalen ska räcka fram. Talets andrapersona är empatisk och känner med de heroiska soldaterna som kämpar för vad som är rätt. Mottagaren ska känna stolthet och beundran gentemot dem som kämpar och hon får även känna sig delaktig i att tacka dem.

Putin plockar upp publiken efter hurrandet med att ännu en gång tilltala till dem som *vänner*, och fortsätter med: ”Vi kommer göra allt för att stödja våra bröder och systrar”.⁶⁰ Den implicerade mottagaren vet att invånarna i Ukraina är deras bröder och systrar och nu ska de vara med och hjälpa dem, tillsammans hela ryska folket.

⁵⁷ Putins tal, stycke 6.

⁵⁸ Putins tal, stycke 6.

⁵⁹ Putins tal, stycke 6.

⁶⁰ Putins tal, stycke 7.

6.2.3. Flertydigt uttryck

”Vi kommer göra allt för att förbättra ekonomin, återuppbygga infrastrukturen, att bygga nya skolor och andra utbildningsinstitutioner, sjukhus och öppenvårdsmottagningar”⁶¹

Citatet ovan är ett flertydigt uttryck. Uttrycket kan uppfattas på tre olika sätt och riktar sig därför till tre olika grupper som kan tänkas ta del av och vara mottagare av talet. Den första gruppen som säkerställs med citatet är de som anser eller tror att Ryssland bombat sönder och förstört skolor och sjukhus i och med kriget. De övertygas om att de tillsammans kommer göra allt för att bygga upp det som tyvärr förstördes i den nödvändiga och rättvisa kriget. Den andra gruppen är de som kan tänkas vara osäkra på landets krigsföring och på vad som ska hända härnäst. De övertygas genom att det i talet framställs som att det finns en tydlig plan på vad som kommer hända nu och hur det kommer bli det bästa för de annekterade områdena. Den sista gruppen som kan urskiljas i uttrycket är de som anser att kriget som förs i Ukraina är rättfärdigat och lika så annekteringen av de historiskt ryska landområdena. De försäkras med att de nu ska bygga upp landet med den ryska kvalitet de är vana vid, och att de nu äntligen ska utveckla och bygga upp områdena så de stolt kan kalla dem en del av Ryssland. De tre grupperna förenas med ett flertydigt uttryck men som för dem alla uppfattas som entydigt.

Varför skulle de inte anse att Ryssland gjort rätt när de vet att de kommer göra allt för deras bröder och systrar i Ukraina? Talets implicerade mottagare och andrapersona håller med om att Ryssland har gjort rätt men publiken som talet riktar sig till kan uppfatta situationen på lite olika sätt. Här blir en eventuellt pluralistisk och sammansatt publik ett faktum eftersom det flertydiga uttrycket används, troligtvis medvetet, för att övertyga en publik bestående av olika grupper. Talets andrapersona är fortfarande en person som tycker att annekteringen är rättfärdigad men det är också en person som vill det bästa för områdena, för hans bröder och systrar.

⁶¹ Putins tal, stycke 7.

6.2.4. I sanning – makt

Allusionen som har identifierats i talets avslutning anspelar på filmcitatet ”i sanning – makt” från den ryska kult- och kriminalfilmen ”Брат 2”, översatt till engelska ”Brother 2”.⁶² Talets implicerade mottagare och andrapersona uppfattar avslutningen som en stilfigur av sorten allusion eftersom det rör sig om ett känt citat från en film som ingår i deras gemensamma doxa. Det är alltså bara en viss publik, en rysk publik, som här uppfattar kopplingen och känner sig träffade av den. Talets andrapersona har såklart sett den kända filmen och förstår styrkan i uttrycket. De vet att i sanning finns makt och eftersom det som sagts i talet är sant, för det vet de ju alla tillsammans, måste de ha makt/styrka. I talets avslutning blir det därför tydligt att talets andrapersona och implicerade mottagare är en rysk invånare som sett den patriotiska kultfilmen och känner till det kända citatet.

”Vi är nu starkare för att vi är tillsammans. Sanningen är på vår sida, och sanningen betyder styrka, vilket betyder seger. Segern kommer bli vår!”⁶³

I avslutningen säger Putin också att de är starkare för att de är tillsammans. Detta är ett uttryck som i sin tur fungerar som ett ornament av typen sentens eftersom det kärnfulla uttrycket uppfattas som en allmängiltig sanning; att man är starkare när man är tillsammans. Många olika personer kan hålla med i uttrycket eftersom vi uppfattar det som att ensam oftast inte är starkast. Det man först kan tänka är att Putin, i just sin avslutning, riktar sig till en pluralistisk publik, en sammansatt publik. Det som avslöjar att detta inte är fallet är att sentensen följs av en allusion, en allusion som bara fungerar som allusion för en rysk publik. Den engelska översättningen av talet som finns på kremlin.ru, den ryska presidentens officiella hemsida, tar inte hänsyn till att få med anspelningen på filmcitatet. Översättningen blir i stället ”the truth means strength”, något som bidrar till att talets implicerade mottagare bara innefattar en rysk publik.

⁶² ”Wikipedia: Brother 2”, Wikimedia Foundation, redigerat 29/11 2022, https://en.wikipedia.org/wiki/Brother_2.

⁶³ Putins tal, stycke 8.

7. Slutsats och diskussion

Syftet med uppsatsen var att förstå den publik som Putin i sitt tal riktar sig till, att analysera vad det är för ideologi i form av vilka åsikter, värderingar och världsåskådning som genom talets andrapersona projiceras på publiken. Frågeställningen som besvarats lyder: På vilket eller vilka sätt yttrar sig den andrapersona som, genom analys, kan urskiljas i Putins tal, och i vad består talets andrapersona?

Resultatet som framkom av analysen gällande talets andrapersona kommer här diskuteras. För att tydliggöra i vad resultatet bestod följer här en sammanställning och slutsats av talets andrapersona så som det presenterats i de fyra underrubrikerna. Utifrån talets urskilda tes, användning av kontrasten vi och de, flertydiga uttryck och utifrån talets stil och identifierade stilfigurer, kan resultatet och talets andrapersona sammanfattas som följande:

Talets andrapersona och implicerade mottagare har åsikten att Ryssland har gjort rätt. Tesen och ståndpunkten för talet accepteras och hen anser att konflikten är rättfärdig och legitim. Utifrån talets fokus på bakgrundsbeskrivning blir det tydligt vilken världsåskådning den implicerade mottagaren har. Enligt dennes uppfattning var det Ryssland som skapade det moderna Ukraina och gav dem betydande landområden som en gång i tiden var ryska. I den uppfattningen ingår också påståendet att när Sovjetunionen splittrades hade invånarna i Ukraina inget att säga till om i fråga om vilket land de ville tillhöra. I stället körde eliten över folket, ett folk som de känner en tillhörighet med, och tvingade dem att släppa sin kärlek för sitt hemland. Nu har Ryssland äntligen gett invånarna i Ukraina, i de annekterade områdena, rätten att själva välja vilket land de vill tillhöra. Demokratiska folkomröstningar visade att folket ville tillhöra Ryssland. Detta tyder på att de burit landet i sina hjärtan och känt en tillhörighet med Ryssland. Talets andrapersona anser mer eller mindre att folket i Ukraina är ryssar. De är dennes bröder och systrar som av eliten tvingats tillhöra Ukraina. Analysen visar även att den implicerad mottagare är välvilligt inställd gentemot invånarna och vill deras allra bästa. Hen är stolt över de heroiska soldaterna som kämpat för deras bröder och systrar och inte minst för rättvisa och sanning. Den implicerade mottagaren är lojal till sitt hemland och stolt över vad de åstadkommit, men hen är också beredd att hjälpa till och öppna upp landet

för dem som en gång tillhört det. Andrapersonan kan ses som en vanlig rysk invånare som står för rättvisa och för vad som är sant. I sanningen finns makten och det gäller inte bara i ryska kultfilmer.

Resultatet av analysen är trovärdigt på det sättet att en annan analytiker troligtvis hade kommit till en mer eller mindre överensstämmande bild av talet andrapersona. En kritisk närläsning på primärkällan och transkriberingen av talet på ryska hade gett en mer detaljerad bild av talets implicerade mottagare men helheten hade med stor sannolikhet varit densamma. Man kan inte bortse från att den implicerade mottagaren måste vara en person som accepterar tesen och de premisser som presenteras. En person som inte accepterar argumenten och utgångspunkter som att exempelvis Ryssland skapade Ukraina hade avfärdat talets ståndpunkt direkt. För att kunna övertygas om att Ryssland har gjort rätt kan inte den folkomröstning Ukraina hade efter Sovjetunionens splittring vara en del av personens doxa och inte ses som en allmängiltig sanning.

Putins tal analyserades utifrån teorin att retorisk diskurs har en inneboende andrapersona. En artikulation av en implicerad mottagare som har en viss ideologi och syn på världen. En analys av talet utifrån exempelvis teorin om den sammansatta publiken hade också varit av intresse. Utifrån ett sådant perspektiv hade en analytiker kunnat tolkat talet utifrån vilka olika grupper talaren söker övertyga. Urskiljandet av retoriskt flertydiga uttryck kan tyda på att talaren utgår från en pluralistisk publik när han formulerat sitt tal. I den här uppsatsens analys av talets andrapersona identifierades ett flertydigt uttryck i och med den kritiska närläsningen av talet. Uttrycket kan tyda på att talaren vill övertyga en pluralistisk publik men uttrycket är bara flertydigt om det var talarens avsikt.

Talets implicerade mottagare ger oss en bild av en person som inte nödvändigtvis behöver överensstämma med en existerande person. Talets andrapersona är en idealbild av en person som talaren vill att sin mottagare tar efter. Den implicerade mottagaren som kan urskiljas i talet står i själva verket för en ideologi och en världsåskådning som talaren vill att hans faktiska publik i viss mån anammar. Andrapersonan finns i själva talet och oavsett om Putin hade hållit talet framför en publik eller inte hade den varit densamma. I stället kan vi se det

som att talaren, som i det här fallet är Putin, själv har skapat sig en idealbild av en person han kanske önskade existerade eller som möjligtvis speglar vad han själv tror på, hur han ser sig själv i en idealbild av sin mottagare.

Det lönar sig inte att klandra delar av ett folk som hela sina liv matats med en ideologi i media och tal. I uppsatsens inledning uttrycktes tanken att vi måste förstå de delar av ryska folket som står bakom Putin. Det vi kan göra är att tolka exempelvis tal utifrån den bild av en mottagare som de genom talet förväntats anamma. Om det är så att talets andrapersona projicerar en bild på publiken som de faktiskt tar till sig och rättar sig efter är det ju inte så konstigt om de står bakom Putin. När talar väldigt övergripande om situationen och talet framstår tidvis mer som en berättelse. Publiken får vaga exempel på hur Ryssland skapade Ukraina och hur invånarna inte lämnade kön till röstsalarna trots granateld. Som utomstående är det lätt att ifrågasätta talet och vara källkritisk till det. Putin fångar in sin publik i en saga med lyckligt slut. Talet är inte utformat på det sätt att den söker övertyga på en annan nivå än med känslor. Det presenteras ingen tydlig fakta som kan backas upp av källor. Håller det ens? Det hade varit spännande att undersöka saken vidare och få svar på ifall publiken i stor utsträckning tog till sig talet, och om så är fallet måste vi försöka påverka situationen inifrån.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Djuki San (@DjukiSan). "Putin's speech at the concert in honor of the annexation of new territories to Russia (Red Square)". *Youtube.com*, 2/10 2022.

<https://www.youtube.com/watch?v=ir1Oc37MIYQ>.

Tryckta källor

Black, Edwin. "The second persona". I *Quarterly journal of Speech* 56, nr. 2, 109-119. 1970.

Bruhn, Tommy. *Delade meningar – Retorisk flertydighet och den pluralistiska publiken i politiska förnyelseprocesser*. Helsingborg: Retorikförlaget, 2018.

FN. "Annekteringar av ukrainska regioner är ett brott mot folkrätten". *Svenska FN-förbundet*, 30/9 2022. <https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/annekteringarna-av-ukrainska-regioner-ar-ett-brott-mot-folkratten/>.

Howard Browne, Stephen. "Close Textual Analysis". I *Rhetorical Criticism*, red. Jim A. Kuypers, 3 uppl., 160-167. Lanham: Rowman & Littlefield, 2021.

Juhlin, Johan. "Snabba steg mot ryska annekteringar". *SVT Nyheter*, 20/9 2022.

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/snabba-steg-mot-ryska-annekteringar>.

Kremlin. "People's Choice: Together Forever concert rally". *President of Russia*, 30/9 2022.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/69470>.

Kremlin. "Signing of treaties on accession of Donetsk and Lugansk people's republics and Zaporozhye and Kherson regions to Russia". *President of Russia*, 30/9 2022.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/69465>.

Landguiden. ”Ukraina – Äldre historia”, 2/9 2022. <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/ukraina/aldre-historia/>.

Mral, Brigitte. Gelang, Marie. Bröms, Emelie. ”Retorikanalys av texter och tal”, I *Kritisk retorikanalys - Text. Bild. Actio*. Ödåkra: Retorikförlaget, 2016.

Nevéus, Ingmar. ”Folkomröstningar” under vapenhot – väntas ge rungande ja till rysk annektering”. *Dagens Nyheter*, 23/9 2022. <https://www.dn.se/varlden/folkomrostningar-under-vapenhot-i-ostra-ukraina-vantas-ge-rungande-ja-till-rysk-annektering/>.

Nummenmaa, Märta. ”Har du dålig koll på Ukrainakrisen? Den här artikeln besvarar aktuella frågor just nu”. *Svenska Yle*, 24/2 2022. <https://svenska.yle.fi/a/7-10013297>.

Rådegård, Isabella. ”Rysslands annektering firas med konsert”. *SVT Nyheter*, 30/9 2022, Kultur. <https://www.svt.se/kultur/rysslands-annektering-firas-med-konsert>.

Silverberg, Josefin. ”Ryssland inför delvis mobilisering med omedelbar verkan”. *SVT Nyheter*, 21/9 2022. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/ryssland-infor-allman-mobilisering-med-omedelbar-verkan>.

”Wikipedia: Brother 2”. Wikimedia Foundation. redigerat 29/11 2022. https://en.wikipedia.org/wiki/Brother_2.

“Wikipedia: Donetsbäckenet”. Wikimedia Foundation. redigerat 28/2 2022. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Donetsb%C3%A4ckenet>.

”Wikipedia: Rysk-ukrainska kriget”. Wikimedia Foundation. redigerat 26/12 2022. https://sv.wikipedia.org/wiki/Rysk-ukrainska_kriget.

”Wikipedia: Strength is in truth”. Wikimedia Foundation. redigerat 27/12 2022.

https://en.wikipedia.org/wiki/Strength_is_in_truth.

Bilagor

Bilaga 1: Egen översättning av talet från engelska till svenska

1. Vänner,

Idag är en speciell, betydelsefull och utan att överdriva, historisk dag, en dag av sanning och rättvisa

2. Jag kan inte hjälpa att gå tillbaka till den tid då Sovjetunionen bildades, när Ryssland skapade det moderna Ukraina. Det var Ryssland som skapade det moderna Ukraina, som gav det betydelsefulla landområden, historiska ryska landområden, tillsammans med folket, som ingen frågade om hur och var de ville leva/bo, hur de såg på framtiden för sina barn, och i vilket land. Samma sak hände när Sovjetunionen föll samman. Eliten bestämde allting sinsemellan, och ingen frågade miljoner av vanliga invånare någonting.

3. Bara nu, bara det moderna Ryssland har gett invånarna i folkets republik Luhansk, folkets republik Donetsk, Zaporozhye och Kherson rättigheten att välja. Folket kom till folkomröstningen och gjorde sitt val att vara med sitt historiska hemland, Ryssland.

4. Bara en händelse från det som skedde för två, tre eller fyra dagar sedan. Omröstningen pågick i Luhansk och folk stod i kö på gatan för att komma in till röstlokalen. Granatelden startade. En granat landade i närheten, inte långt ifrån, men ingen lämnade kön till röstlokalen. Häpnadsväckande! (Fantastiskt!)

5. I årtionden, har de försökt att utplåna det historiska medvetandet hos dessa människor, förstöra deras traditioner, förbjuda dem att tala sitt modersmål, och förbjuda kultur – inget av det här gick igenom. Dessa människor bar på en kärlek för sitt historiska hemland i sina hjärtan och förde det vidare till sina barn. Det är därför vi säger att Ryssland inte bara öppnar

sina dörrar till sitt hemland för sina bröder och systrar; det öppnar sitt hjärta för dem.

Välkommen (välkomna) hem!

6. Men vi vet till vem vi är skyldiga (har att tacka för) dagen (i dag) och dagens triumf till. Vi har att tacka våra heroiska soldater och officerare, Donbass milis och frivilliga. Du och jag är här idag på Röda torget, men de är inte här i paraden. De är i stridens hetta, heroiskt försvarar de val folket gjorde för flera dagar sedan. Jag vet vad jag pratar om. Heroiskt är ordet. Så, som ett tecken på stöd och tacksamhet, och i erkännande av deras tjänstgöring, deras heroism och självupppoffrande, föreslår jag att skicka härifrån, från Röda torget, en signal av vårt stöd, respekt och beundran för deras upppoffring och heroism. Jag föreslår att göra det så högt så att de kan höra vår röst från Röda torget, till och med från tusentals kilometer bort. Jag föreslår att ge dem ett trefaldigt ”Hurra”. Ta ett djupt andetag och starta när jag har räknat till tre. Ett, två, tre, kör (starta): Hurra! Hurra! Hurra!

7. Vänner,

Vi kommer göra allt för att stödja våra bröder och systrar i Zaporozhye, Kherson, Donetsk och Luhansk. Vi kommer göra allt vi kan för att garantera säkerhet och förbättra tryggheten i dessa territorier för dessa människor. Vi kommer göra allt för att förbättra ekonomin, återuppbygga infrastrukturen, att bygga nya skolor och andra utbildningsinstitutioner, sjukhus och öppenvårdsmottagningar.

8. Vi är nu starkare för att vi är tillsammans. Sanningen är på vår sida, och sanningen betyder styrka, vilket betyder seger. Segern kommer bli vår!

Tack. Lycka till.

Bilaga 2. Transkribering av talet till engelska

President of Russia Vladimir Putin:

1. Friends,

Today is a special, momentous and, without exaggeration, historic day, a day of truth and justice.

2. I cannot help but go back to the time when the Soviet Union was formed, when Russia was creating modern Ukraine. It was Russia that created modern Ukraine, giving it significant swathes of land, historical lands of Russia, along with the people, who no one asked about where and how they want to live, how they see the future of their children, and in which country. The same thing happened when the Soviet Union broke apart. The elites decided everything among themselves, and no one asked millions of ordinary citizens anything.

3. Only now, only modern Russia has given the residents of the Lugansk People's Republic, the Donetsk People's Republic, Zaporozhye and Kherson the right to choose. People came to the referendum and made their choice to be with their historical homeland, Russia.

4. Just an episode from what happened two, three or four days ago. The elections were going on in Lugansk, and people were standing in line in the street waiting to get into the polling station. The artillery shelling began. A shell landed nearby, not far away, but no one left the line to the polling station. Amazing!

5. For decades, they have been trying to eradicate historical consciousness from these people, to destroy their traditions, to forbid them from speaking their native language, and to ban culture – nothing of that came to pass. These people carried the love for their historical

homeland in their hearts and passed it along to their children. That is why we are saying that Russia is not just opening the doors of its native home to our brothers and sisters; it is opening its heart to them. Welcome home!

6. But we know whom we owe today and today's triumph to. We owe it to our heroic soldiers and officers, Donbass militia and volunteers. You and I are here today on Red Square, but they are not here at the parade. They are in the heat of the battle, heroically defending the choice that the people made several days ago. I know what I am talking about. Heroically is the word. So, as a sign of support and gratitude, and in recognition of their service, their heroism and self-sacrifice, I propose sending from here, from Red Square, a signal of our support, respect and admiration for their sacrifice and heroism. I propose doing it so loudly that they are able to hear our voice from Red Square, even from thousands of kilometres away. I propose giving them a triple "Hurrah." Take a deep breath and go at my command on the count of three. One, two, three, go: Hurrah! Hurrah! Hurrah!

7. Friends,

We will do everything to support our brothers and sisters in Zaporozhye, Kherson, Donetsk and Lugansk. We will do everything we can to ensure security and to improve safety in these territories for these people. We will do everything to revive the economy, to rebuild infrastructure, to build new schools and other educational institutions, hospitals and outpatient clinics.

8. We are now stronger because we are together. The truth is on our side, and the truth means strength, which means victory. Victory will be ours!

Thank you. Good luck.